

Стан і перспективи розвитку ринку вершкового масла в Україні

О. ОЧКОЛЯС, асистент
Національний університет біоресурсів
і природокористування України
Т. ЛЕБСЬКА, докт. техн. наук
Київський національний торговельно-
економічний університет України

Анотація. Розглянуто стан і перспективу розширення асортименту вершкового масла з наповнювачами в Україні. Проведено системний аналіз виробництва молока, висвітлені питання виробництва і споживання молока та молочної продукції. Показано, що в Україні є сировинні можливості для збільшення асортименту вершкового масла з наповнювачами, зокрема за рахунок впровадження інноваційних технологій вершкового масла функціонального призначення.

Ключові слова: ринок, молоко, молочні продукти, вершкове масло, асортимент вершкового масла із наповнювачами.

STATE AND PROSPECTS OF BUTTER MARKET DEVELOPMENT IN UKRAINE

T. K. LEBSKAYA

(Kiev National University of Trade and Economics)

E. N. OCHKOLYAS

(National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine)

Abstract. *The state and prospects of diversification of butter with fillers in Ukraine was considered. A system analysis of milk production was conducted, and the issues of production and consumption of milk and dairy products were highlighted. It appears that in Ukraine there are opportunities to increase assortment of butter with fillings, including through introduction of innovative technologies of butter functional purpose.*

Key words: *market, milk, dairy products, butter, assortment of butter with fillings.*

В останні роки виявлено підвищення інтересу до повноцінних видів натуральної сировини і харчових продуктів, оскільки вони являють собою головні фактори здоров'я людини. Основною цінністю молока та молочних продуктів є жири, білки, мінеральні речовини, безліч гормонів і ферментів, а також вітамінів. Кожна із складових частин молока має корисні властивості, які зумовлені високою біологічною цінністю. Деякі мікроелементи молока є унікальними і не повторюються в інших продуктах, створених природою. За даними експертів здоров'я людини, насампе-

ред, залежить від способу життя, однією з визначальних складових якого є харчування.

Молочний жир надзвичайно необхідний для нормального росту і розвитку людини: його вітаміни і складові захищають організм від інфекційних захворювань, роблять шкіру еластичною і захищеною від проникнення мікробів, позитивно впливають на зір. Вершкове масло необхідно в харчуванні хворих після операцій на шлунку і кишечнику. І ще однією з істотних властивостей вершкового масла є його низька температура плавлення (30 °C), а також висока засвоюваність.

З давніх-давен вершкове масло вважають найкращим харчовим жиром, і оцінка його цілком заслужена. Воно ароматне і приємне на смак. Державним стандартом України передбачено виробництво масла з коров'ячого молока та вершків: солодковершкового, кисловершкового, солоного масла та молочного жиру. На даний час в Україні асортимент вершкового масла обмежений виробництвом солодковершкового масла (екстра, селянське, бутербродне), солоного та суміші: рослинно-вершків та рослинно-молочні, так звані «спреди».

Економічний стан виробництва, переробки та реалізації молока й молокопродуктів з урахуванням їх особливого значення як продуктів харчування завжди привертала увагу багатьох учених. У науково-практичному опрацюванні питання формування та розвитку аграрного ринку, в тому числі і ринку молока, відомі праці Асташова М.Я., Буробкіна І.М., Васильчак С.П., Дієсперова В.С., Березівського П.С., Ємцева В.І., Мостенської Т.Л., Шпичака О.М., Ільчука М.М. та інших учених-економістів. Постійна зміна організаційно-пра-

вових умов ведення господарства у молочній промисловості потребує подальших аналітичних та практичних досліджень.

У сучасних умовах особливої актуальності набувають дослідження ринку молочної сировини, структури виробництва молочної продукції в Україні та висвітлення перспективних напрямів у технології вершкового масла з наповнювачами з метою забезпечення населення повноцінними харчовими продуктами.

Мета досліджень полягала в оцінці стану та перспектив розвитку ринку вершкового масла в Україні.

Об'єкт дослідження: сировина молочної промисловості в Україні, сучасні технології щодо розширення асортименту вершкового масла з наповнювачами в Україні, перспективи його розвитку.

Предмет дослідження: асортимент вершкового масла з наповнювачами в Україні і перспективи його розширення.

Матеріалом для досліджень були літературні та статистичні дані Держкомстату України.

Методи досліджень – аналітичний огляд літературних джерел, присвячених цій проблемі, проведення моніторингу асортименту вершкового масла.

Сучасний світовий ринок молока визначається обсягом, приблизно в 600 млн т. З них коров'яче молоко становить понад 80%, решта – буйволяче, козяче, овече. За даними української Спілки молочних підприємств, у світі в середньому в рік виробляють 714 млн т молока. Україна входить до десятки найвагоміших світових виробників молока та молочних продуктів, млн. т: ЄС - 148, Індія - 112,1, США - 87, Китай - 36,7, Росія - 31,8, Бразилія - 29,5, Нова Зеландія - 15,48, Україна – 11,0, Австралія - 9,02, Білорусія - 6,6 та Казахстан з обсягом 5,38 [2].

За підсумками «Аграрного інформаційного агентства», виробництво молока в Україні станом на 2015 рік становило 42%, що на 28% менше порівняно із минулими роками. Експерти аргументують це тим, що скорочується поголів'я у приватному секторі та зростає виробництво молока сільгосппідприємствами [3, 4]. Виробництво молока в Україні за 2010-2015 рік представлено на рис. 1.

Скорочення виробництва молока, зростання цін на молочну продукцію, зниження купівельної спроможності призвело до значного скорочення споживання молочних продуктів. Середньорічне споживання мо-

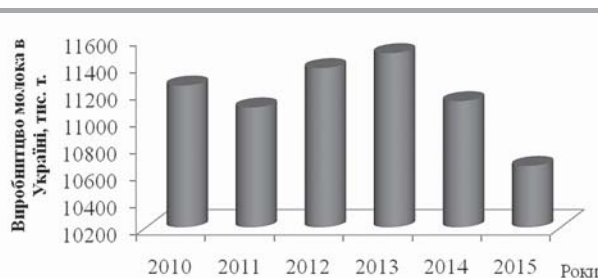

Рис.1. Динаміка виробництва молока за останні п'ять років

лока і молочних продуктів на душу населення України у перерахунку на молоко становило у 2010 році 206,4 кг, у 2014 р. – 222,5, у 2015 р. – 218,6 кг, тобто зросло щодо рівня 2010 р. на 1,06% і впало на 1,75% порівняно з 2015 роком (рис. 2).

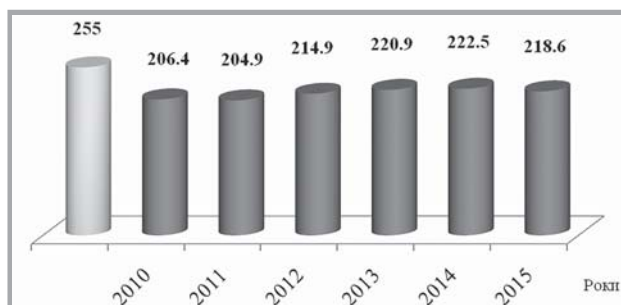

Рис. 2. Споживання молока та молочної продукції в Україні на душу населення у 2010–2015 рр. [6]

Згідно із сучасними дієтичними рекомендаціями, для дорослої людини добова норма споживання молока становить 700 г на день або 255 кг на рік. В Україні спостерігається незначне відхилення від медичної норми в межах 599 г в день менше (на 218,6 кг менше в рік) [7].

Аналіз обсягу виробництва молока та молочних продуктів за 2015 рік представлений на рис. 3.

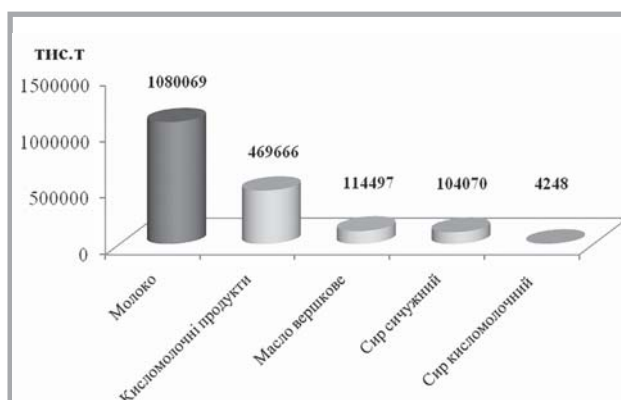

Рис. 3. Виробництво молочної продукції в Україні в 2015 році [8]

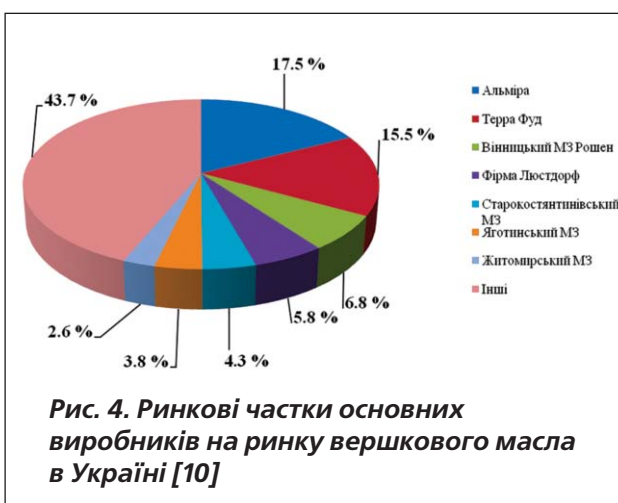
Як видно з діаграми та літературних джерел [9], по деяких товарних групах (молоко, кисломолочні напої, вершкове масло) спостерігається доволі стійка тенденція обсягів виробництва продукції в 2015 році.

Невдалим видався 2015 р. для виробників сичужних та кисломолочних сирів: майже по всіх цих номенклатурних позиціях спостерігалось зменшення обсягів випуску продукції: середній темп падіння обсягу виробництва по сирах кисломолочних становив порівняно з 2013-2014 р. приблизно 21% [8]. Така ситуація стала наслідком скорочення потенційних ринків збуту української продукції.

На ринку харчових продуктів, у тому числі й молочному, протягом тривалого часу домінують дві чіткі тенденції: споживач хоче купувати продукти не лише корисні для здоров'я, але й смачні. Основна увага виробників концентрується на розробці продуктів з функціональними властивостями. Цю проблему можна вирішити лише за рахунок використання коригуючих натуральних добавок рослинного походження.

Переробкою молока на Україні займається більше 300 підприємств, проте майже 80% ринку контролює 50 заводів, значна частина яких входить до складу великих холдингів.

Експерти вважають, що криза посилить вплив холдингів, оскільки дрібні та середні виробники будуть вимушені покинути ринок. Водночас, частки ринку провідних виробників не перевищують 6-9%. В цілому фактично одинадцять компаній утримують 60,3% ринку. Решту ринку розподіляють між собою дрібні компанії та одиничні молокопереробні заводи. Основні виробники вершкового масла в Україні представлені на рис. 4.

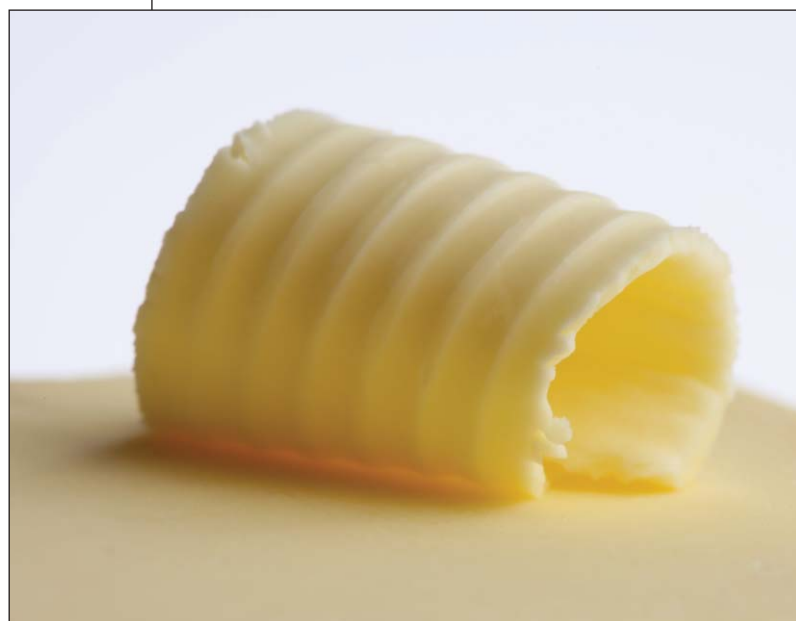
Аналізуючи дані рисунку, можна зробити висновок, що в Україні існує велика кількість компаній – виробників вершкового масла. Стан виробництва вершкового масла в Україні представлений на рис. 5.

Найнижчі показники були у 2011 році (76,15 тис. т), у зв'язку з фінансовою кризою, внаслідок чого відбулося зниження купівельної спроможності населення та зменшення попиту внутрішнього ринку на молоко та молочну продукцію (в т.ч. вершкове масло) [3].

Починаючи з 2012 року маслоробна галузь України почала поступово відновлювати докризові обсяги виробництва – з 79,5 тис. т у 2010 р. до 114,5 тис. т у 2014 р. Обсяг виробництва вершкового масла за 2015 р. в Україні був 101 тис. т, що на 11,4% менше показника роком раніше.

Аналізуючи асортимент вершкового масла з наповнювачами в Україні, можна сказати, що ця складова представлена лише шоколадним вершковим маслом.

Вченими НУХТ проведені розробки [13] по асортименту вершкового масла з рослинними харчовими добавками функціонального призначення: полісахариди, пектин, інулін, кріопорошки з буряка, бруньок чорної смородини, топінамбура, моркви, з добавкою з насіння льону.

Проведені комплексні дослідження показали, що внесення полісахаридів та кріопорошків поліпшує структуру і консистенцію продукту, запобігає виникненню таких вад, як шаруватість і крихкість, характерних для традиційного масла без добавок, виготовленого способом перетворення високо-жирних вершків. Однак, ці дослідження стосувалися проблеми зниження енергетичної цінності та збагачення традиційного продукту вершкового масла вуглеводами, вітамінами, мінеральними елементами.

Проблему йододефіциту ці роботи не розглядали, тоді як є морські водорості (ламінарія, цистозіра, фукус, спіруліна, зостера), які характеризуються підвищеним вмістом йоду, селену, полісахаридів, вітамінів і мікроелементів. Завдяки додаванню дієтичної добавки з водоростей можна задовольнити потреби організму в мінеральних речовинах, особливо у йоді та селені [14, 15]. Тому актуальним стає питання розробки та розширення асортименту вершкового масла із морськими водоростями

Висновки

Проведений системний аналіз показує, що протягом 2010–2015 рр. обсяг виробництва молока зменшився на 1,75 % порівняно з 2010 роком. Це свідчить про те, що нерівність між доходами населення та цінами на молоко і молочні продукти позначаються на його попиті.

Аналізуючи асортимент вершкового масла з наповнучачами в Україні, можна сказати, що ця складова представлена лише шоколадним вершковим маслом. У зв'язку з цим, особливої важливості набуває розробка нових видів вершкового масла із морськими водоростями.

Література

1. Молочна трансформація: промвиробники молока витісняють з ринку фермерів (електронний ресурс) – Режим доступу: <http://agravery.com/uk/posts/show/molocna-transformacia-promvirobniki-moloka-vitinaut-z-rinku-fe>.
2. **Бовкун А.О.** Сучасний стан та тенденції розвитку молочної галузі України (електронний ресурс) – Режим доступу: http://ipdo.kiev.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=259.
3. **Тюха І.В.** Конкуренентоспроможність продукції підприємств молокопереробної промисловості. – Науковий вісник Херсонського державного університету. – 2015. - № 15. – С. 129-132.
4. Державний комітет статистики України. Офіційний сайт (електронний ресурс). – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
5. Конкуренентоспособность молочной продукции (электронный ресурс). – Режим доступа: <http://bio-x.ru/articles/konkurentosposobnost-molochnoy-produkcii>.
6. **Керанчук Т.Л.** Сучасні проблеми розвитку молочного бізнесу в Україні. – Глобальні та національні проблеми економіки. – 2015. - №4. – С. 408-413.
7. «Україна у цифрах»: статистичний збірник за 2014 рік / за ред. О. Г. Осауленка. – К.: Державний комітет статистики України, 2014. – 248 с.
8. Дослідження українського ринку вершкового масла 2016 (електронний ресурс). – Режим доступу : <http://www.dairynews.com.ua/news/dosl-dzhennya-ukra-nskogo-rinku-vershkovogo-masla-.html>
9. Виробництво промислової продукції за видами в Україні (за січень- грудень 2014 року): стат. бюлетень. – К.: Державна служба статистики України, 2015. – 220 с.
10. В Украине в 2015 году снизился объем производства молока и сливочного масла (электронный ресурс). – Режим доступа: <http://www.apk-inform.com/ru/news/1063144#.V4-MtSLQ2o>.
11. **Рашевська Т. О.** Вершкове масло "Пектинове" функціонального призначення. – Молочна промисловість. – 2005. – № 7 (22). – С. 34–36.
12. **Корзун В. Н.** Вимоги до якості харчування населення в умовах екологічного неблагополуччя / В. Н. Корзун // Екологічний вісник. – 2006. – № 6 (40). – С. 10–14.
13. **Казмин В. Д.** Морские сокровища / В. Д. Казмин. – М.: Пищевая промышленность, 1999. – 138 с.